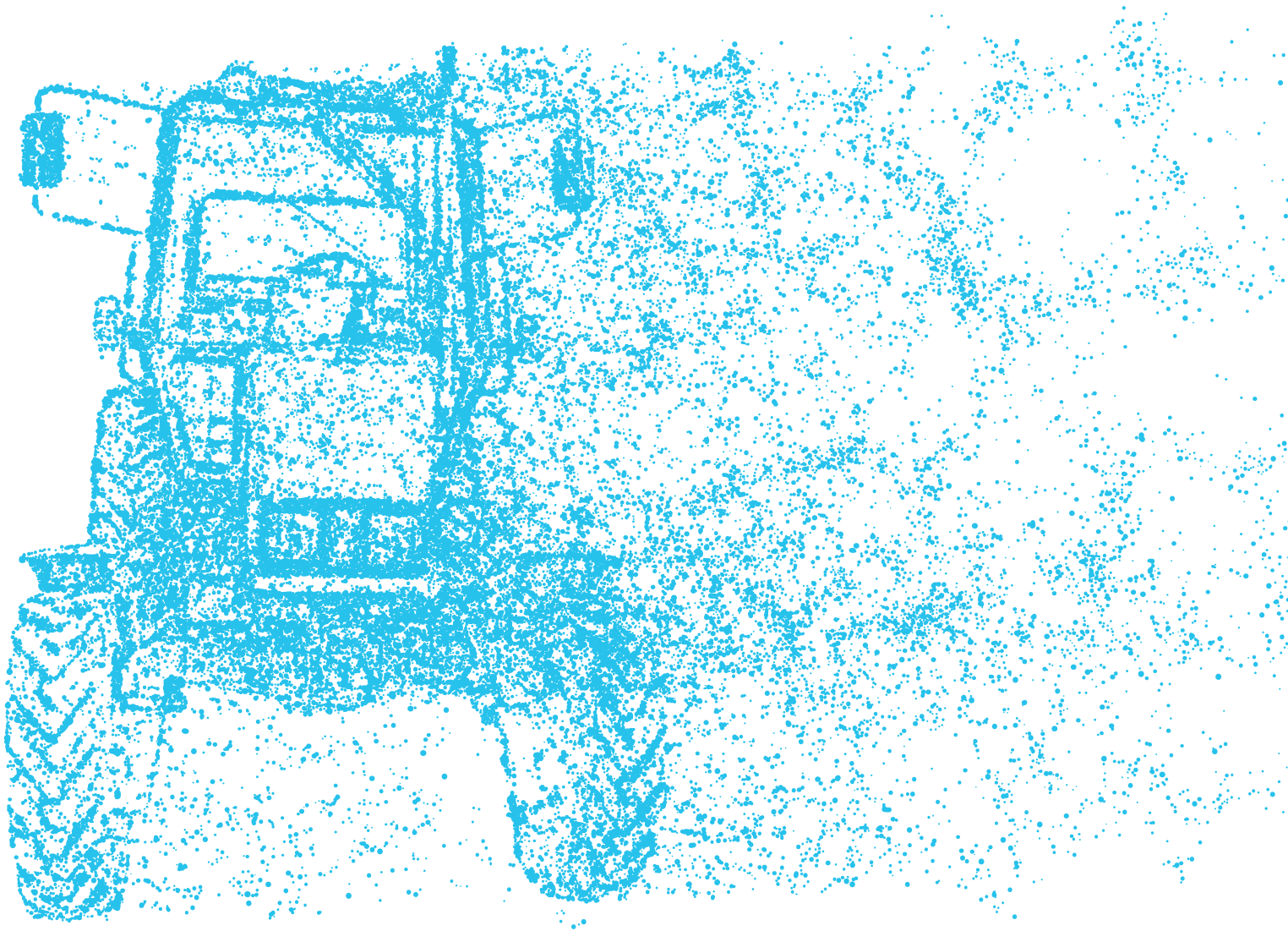

Onderzoekers blikken vooruit

‘Bollenteelt verhuist van open veld naar kas’

Bollenteelt in kassen die energie uitwisselen met industrie. Uitgangsmateriaal uit het laboratorium. Bollentelers die meer tijd achter de computer doorbrengen dan dat ze vuile handen maken. De bollenteelt gaat de komende decennia ingrijpend veranderen.

Tekst: Roza van der Veer

‘Bollen telen aan de andere kant van de wereld hoeft niet meer’

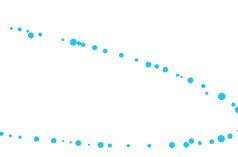
Professor Richard Immink van Wageningen University & Research (WUR) werpt op verzoek van Greenity een blik in de (niet erg wetenschappelijke) kristallen bol en kijkt zeventig jaar vooruit. “Dan bellen we om te kijken of het allemaal klopt.” Immink, ook wel de bollenprof genoemd, onderzoekt bij de WUR hoe de bloembol met zijn energie omgaat. Nu gebruikt een bol een klein deel van zijn energie. Die voorraadkast is in de huidige teelt helemaal niet nodig. Immink probeert een bol dusdanig aan te passen dat deze alle aanwezige energie gaat aanwenden voor bloei. Dit is in de veredeling interessant om snellere bloei te krijgen zodat er opnieuw gekruist kan worden. Voor de broeierij zorgt het dat alle energie naar de bloem gaat.

Dat de bollenteelt over zeventig jaar nog bestaat, daar twijfelt Immink niet aan. “Ik denk dat het nog steeds een goede business is. Maar er moet wel wat veranderen om te zorgen dat het ook een gezonde bedrijfstak is.”

De Wageningse professor wijst erop dat er nu twee stromingen in bollenland bestaan. Aan de ene kant telers die kiezen om zoveel mogelijk te produceren met inzet van high-tech-nische middelen. Aan de andere kant staan biologische telers die zo natuurlijk mogelijk willen produceren. Immink verwacht dat beide stromingen in de toekomst integreren. “Nu bijten ze elkaar maar straks wordt er zo biologisch en zo hightech geteeld als mogelijk is. Hoe dat in de praktijk uitpakt? Ik verwacht dat de teelt verhuist van het open veld naar kassen waar je onder gecontroleerde omstandigheden bollen kunt telen en broeien. Daar kun je gebruikmaken van robots en cameratechnieken waardoor je heel snel ziet of een gewas is geïnfecteerd. Nu al kunnen we sommige ziektes met geavanceerde beeldtechnieken tien dagen eerder opsporen dan met het menselijk oog. Dat betekent dat je minder middelen nodig hebt om eventueel in te grijpen.”

BOLLEN OP BESTELLING

Door gebruik te maken van laboratoria en weefselkweek krijgen telers gezond uitgangsmateriaal. Het traditionele bollenbedrijf, dat continu bollen selecteert en doorkweekt, verdwijnt. “Dat weet ik honderd procent zeker.” Bollen worden straks ‘besteld’ met de gewenste eigenschappen. Immink ziet het in de groenteteelt al gebeuren waarbij ge-

wenste soorten ‘op afroep’ worden gemaakt. Bij de ‘bestelde’ bollen spelen voor 90 procent teelteigenschappen, zoals resistentie, omgaan met energie én het aansturen van de bloei, een rol. Nu is dat nog vooral de laatste modekleur of vorm, meent Immink. Straks zet de bollenteler wat vinkjes op een bestellijst en krijgt het gevraagde uitgangsmateriaal aangeleverd. “De voorkant van de teelt wordt anders. Veredelaars die dit nu vaak als hobby doen, krijgen straks echt een hobby.”

Toch betekenen deze ontwikkelingen niet dat de hele teelt naar het laboratorium verhuist, zegt Immink. Ook in de toekomst wordt daar geen bos tulpen of een bol geproduceerd. “Dat gebeurt in kassen, in een beschermde omgeving met weinig kans op ziektes. Daar kun je de temperatuur goed regelen en op termijn soorten telen die geen winterkou nodig hebben. Je hoeft dan ook geen bollen meer te telen aan de andere kant van de wereld en met grote schepen te transporteren. Daarvan is de footprint namelijk enorm.”

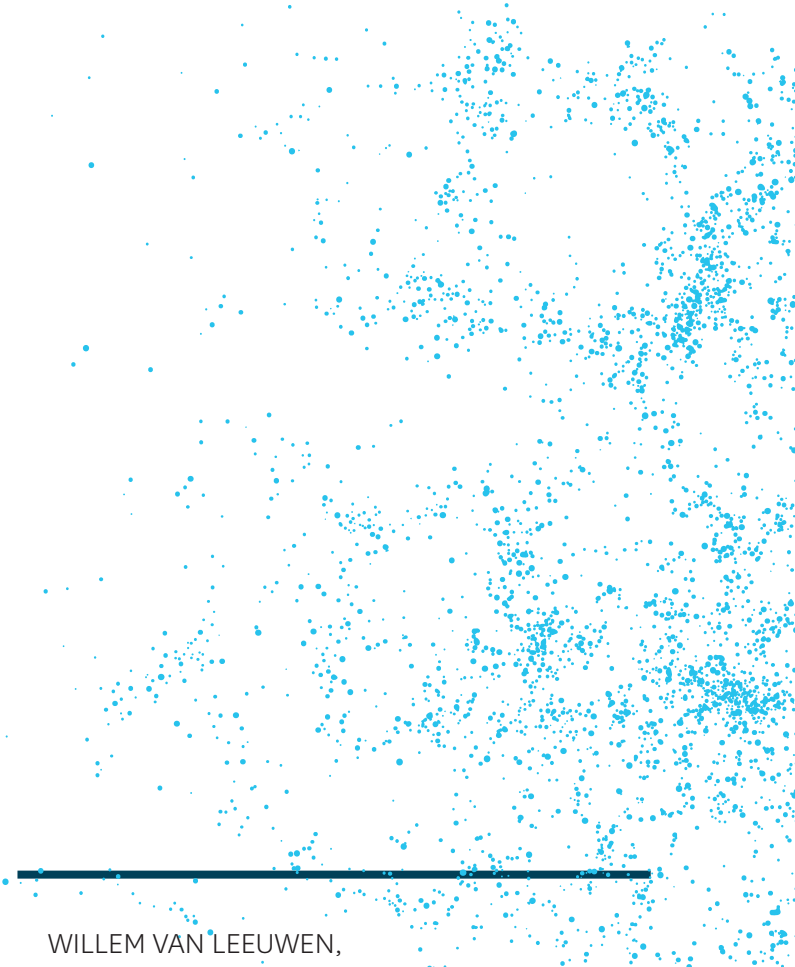
SAMEN MET INDUSTRIE

Voor het geschetste toekomstscenario met kassen, robots en detectietechnieken zijn grote investeringen in de bollenteelt nodig. Immink verwacht een toenemende rol van multinationals die geld steken in veredeling en infrastructuur én telers inhuren als een soort uitvoerders. Een andere realistische optie is dat telers samenwerken met de industrie bijvoorbeeld op het gebied van energie, afval en reststromen. “Kassen en industrie kunnen elkaar van energie voorzien. Dat gaat gemakkelijker dan bijvoorbeeld warmte over een lange afstand naar huizen brengen, want bij transport verlies je veel energie. Bovendien hebben we de industrie de laatste decennia juist uit de stads- en dorpskernen weggehaald. De bollenteelt kan wel naar een industrieterrein waardoor je een extra inkomstenbron krijgt. Tegelijkertijd is dat het einde van die mooie bollenvelden, inderdaad.”

BOERENVERSTAND

En de teler? Hoe ziet zijn werk er over zeventig jaar uit. Alleen maar achter de computer om robots aan te sturen? Zeker niet, verwacht professor Immink. “Een robot is maar een machine. Kijk maar hoe het gaat met de zelfrijdende auto’s. De bollenteler moet altijd nog zijn boerenverstand gebruiken en de teelt continu bijsturen. Keuzes maken over het te planten ras en het areaal. Ik zie nu al dat er enkele pionierende bollentelers zijn die het echt anders doen.”

Telers moeten dus zeker niet bang zijn voor de toekomst maar juist hun ogen open houden en openstaan voor nieuwe ontwikkelingen. Immink: “Ga nu niet meteen enorm investeren, want er staat veel in de kinderschoenen. Probeer wat en dan sta je versteld wat er allemaal kan. Ik ken een veeteler die alle adviseurs de deur heeft uitgezet, niet meer voor de maximale productie gaat en dus weinig kosten maakt. Hij heeft nu elk weekeinde vrij én een medewerker in dienst. Ga niet met de flow mee, denk zelf na, liefst out of the box, en kijk eens bij andere sectoren. Die kuubkisten zijn een mooi voorbeeld. Handig voor opslag, maar ondingen voor de ventilatie. Een designer kan daaraan veel verbeteren.” ♦

WILLEM VAN LEEUWEN, LECTOR HOGESCHOOL LEIDEN Bollenvelden als natuur

“Vier jaar geleden begon ik met het onderzoek naar een gezonde bodem zodat telers minder last hebben van Fusarium. Op dat moment dacht ik dat de bollenteelt in 2050, nog geen zeventig jaar dus, in het museum zou staan. Alleen nog leuk voor de toeristen. Lopende het onderzoek ben ik van mening veranderd. De bollenteelt gaat gewoon flink veranderen. Van open veld naar kassen of schuren waar bollen worden geteeld en gebroeid op negen verdiepingen hoog met speciaal led-licht. Daar kun je alle microbiologische omstandigheden goed controleren. Buiten groeien dan alleen nog biologische tulpen met name voor de toeristen. Een grote Keukenhof met bollenvelden als natuur. Wat dat voor telers nu betekent? Ze moeten zich vooral goed laten informeren en rondkijken. Neem deel aan studiegroepjes, want scholing is zo belangrijk.”

NATALIA MORENO, BOLLONDERZOEKER BIJ DE WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH Bollenteelt moet samenwerken

“Natuurlijk bestaat de bollenteelt nog over zeventig jaar, maar er moet wel veel veranderen. Om in 2030 een vitale teelt te hebben zonder chemie moet de, in mijn ogen conservatieve, sector veel investeren in innovatieve middelen als camera’s, big data en robots. Daarmee kun je veel sneller ingrijpen als er een plaag uitbreekt. De kleine telers zijn nu vaak zo druk met de dagelijkse gang van zaken dat ze het overzicht missen. Dat betekent soms op het laatste moment ingrijpen in plaats van bezig zijn met preventie. Dat kunnen grote telers die kapitaal hebben om hightech middelen aan te schaffen, wel. De kleine telers moeten zich organiseren in een soort coöperatie. Steun van de regering is wellicht nodig: voor het opzetten van een samenwerkingsvorm, het opzetten van een datacentrum zoals de aardappeltelers doen of onderzoek. Alleen zo voorkom je dat ze op termijn bankroet gaan.”